

"Она је идеално биће које извесно не постоји, али је зато сваки пређени пут еманципације створио по једну ХЕРОИНУ."

Romsku žensku mrežu danas čine 33 romske ženske organizacije, inicijative i aktivistkinje koje rade na unapređivanju romskog ženskog aktivizma, a u interesu Romkinja u Srbiji. Mreža nema status pravnog lica. Članice Mreže smatraju da društveno uključivanje Romkinja u sve segmente društva ima izuzetan značaj za zajednicu koja misli o svojoj budućnosti i da ulaganje u žene predstavlja najsigurniju investiciju za razvoj demokratije. Zbog toga prioritetni zadatak našeg društva treba da bude unapređivanje položaja Romkinja na osnovu jasne i koherentne politike, međusektorske saradnje i uz puno učešće Romkinja (organizacija civilnog društva, inicijativa i pojedinki).

Romska ženska mreža Srbije od 2010. godine održava kampanju Mesec romskog ženskog aktivizma. Svake godine od 8. marta do 8. aprila članice Romske ženske mreže se okupljaju oko zajedničkog cilja – podizanja vidljivosti problema sa kojima se Romkinje suočavaju u našem društvu. Međunarodni dan žena, 8. mart, jedan je od povoda da se aktivistkinje Romske ženske mreže obrate javnosti i predstavnicima vlasti i skrenu pažnju na položaj Romkinja u Srbiji. Kampanja se zatvara 8. aprila, na drugi, ne manje važan dan – Međunarodni dan Roma. Organizacije i inicijative koje čine Romsku žensku mrežu održavaju u svojim sredinama, na lokalnom nivou, čitav niz javnih događaja, manifestacija i aktivnosti širom Srbije – radionice, ulične performanse, informativne kampanje, okrugle stolove.

Kroz aktivnosti kampanje okupile smo preko 10.000 ljudi iz romske zajednice i:

- održale smo preko 600 ženskih radionica i javnih tribina u više od 100 romskih naselja,
- organizovale smo 7 javnih performansa u različitim gradovima,
- obeležile smo Međunarodni dan borbe protiv rasizma uličnim marševima i performansima u više gradova,
- organizovale smo više od 80 okruglih stolova i javnih događaja u 30 jedinica lokalne samouprave,

- učestvovala smo u 7 javnih slušanja u Narodnoj skupštini Republike Srbije na temu „Položaj Romkinja u Srbiji”,
- učestvovala smo u maršu ženskih organizacija 8. marta,
- podilele smo više od 10.000 komada štampanog materijala, postera, šolja za kafu, majica, razglednica itd.

Ovogodišnja kampanja Romske ženske mreže posvećena je obeležavanju 20 godina rada Mreže. Predstavile smo film o 20 godina rada Mreže, monografiju „Snaga promene”, koja takođe govori o našem radu, i „Analizu studije slučaja – Uticaj dečjih, ranih i prinudnih brakova na reproduktivno i seksualno zdravlje Romkinja”.

Tokom kampanje održavamo sastanke sa predstavnicima lokalnih samouprava o praćenju primene Protokola za unapređenje saradnje i razvoj integrativne socijalne zaštite, koji je namenjen ženama žrtvama porodičnog i partnerskog nasilja i prevenciji dečjih brakova u lokalnoj zajednici.

Romska ženska mreža Srbije želi da na ovaj način ostvari zajednički cilj, a to je podizanje vidljivosti Romkinja u našem društvu. To radimo svakog dana, ali kampanja nam pruža mogućnost da budemo vidljivije i da o problemima koje imaju romske žene i devojčice razgovaramo sa svima onima koji mogu da promene život Romkinja.

Slavica Vasić Mitrović

Predsednica Upravnog odbora Romske ženske mreže Srbije

Ovaj broj informatora Koalicije posvećen je obeležavanju meseca romskog ženskog aktivizma, koji svake godine predstavlja povod da govorimo o ženskim pravima Romkinja i osvetlimo izazove i probleme, ali i da se podsetimo uspeha, rezultata i ukupnog napretka koji su ženske romske organizacije ostvarile u prethodnom periodu.

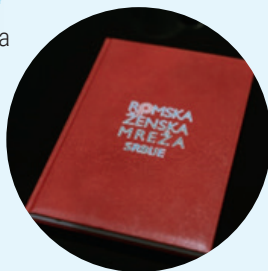
Ove godine obeležava se poseban jubilej – 20 godina od formiranja Romske ženske mreže. To je jedinstvena prilika da se setimo svih hrabrih žena, heroina, koje su nosile teret i odgovornost borbe za ostvarivanje prava Romkinja devojčica i žena u našem društvu.

U Etnografskom institutu Srpske akademije nauka i umetnosti obeleženo je 20 godina postojanja i rada Romske ženske mreže Srbije. Mreža okuplja 33 romske ženske organizacije i inicijative iz cele Srbije koje rade na unapređivanju položaja Romkinja u Srbiji. Na skupu su takođe promovisani prvi rezultata projekta „**Nasleđe emancipacije: osnaživanje Romkinja kroz izgradnju mreža solidarnosti**” (HEROINE).

Tom prilikom upriličena je projekcija filma i predstavljena je monografija „**Snaga promene**” posvećena dvadesetogodišnjici Romske ženske mreže Srbije (<https://rzm.rs/wp-content/uploads/2024/12/Monografija-SNAGA-PROMENE.pdf>).

Osim toga, predstavljeni su rezultati istraživanja o seksualnom i reproduktivnom zdravlju Romkinja iz „**Analize studije slučaja – Uticaj dečjih, ranih i prinudnih brakova na reproduktivno i seksualno zdravlje Romkinja**”. Istraživanje je sprovedela Romska ženska mreža Srbije u okviru projekta „Institucionalna podrška radu Romske ženske mreže Srbije” koji sprovodi Romski ženski centar Bibija uz podršku fondacije „Trag” (<https://rzm.rs/wp-content/uploads/2025/04/Analiza-studije-slucaja-Uticaj-decijih-ranih-i-prinudnih-brakova-na-reproduktivno-i-seksualno-zdravlje-Romkinja.pdf>).

Predstavljen je i „**Priručnik za mapiranje ženske emancipacije**”, kao rezultat projekta HEROINE koji sprovode Etnografski institut SANU, Romski ženski centar Bibija i Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu, a koji sredstvima podržava Centar za promociju nauke u okviru programa „Građanska naučna istraživanja”.

Na skupu su učestvovalе aktivistkinje Romske ženske mreže Srbije, predstavnici akademske zajednice, nezavisne institucije Poverenika za zaštitu ravnopravnosti i Zaštitnika građana te brojne međunarodne organizacije.

U nastavku donosimo priču o Udruženju „Osvit” koje je aktivni član Romske ženske mreže Srbije od samog početka. Ove godine Udruženje „Osvit” obeležava dve decenije posvećenog rada na osnaživanju žena, posebno Romkinja, borbe za njihova prava i rada na unapređenju njihovog položaja u društvu.

Tokom te dve decenije Udruženje „Osvit” je, kroz brojne inicijative, projekte i kampanje, pružilo podršku hiljadama žena – kroz edukaciju, pravnu i psihosocijalnu pomoć, osnaživanje za tržište rada i programe podsticanja zapošljavanja. Članice Udruženja radile su na terenu, saradivale sa institucijama i organizacijama i stvorile mrežu podrške koja je mnogim ženama omogućila da ostvare svoja prava i postanu aktivne članice društva. Povodom dvadesetogodišnjice, aktivistkinje „Osvita” pripremile su monografiju „Dvadeset godina Udruženja Romkinja ‘Osvit’” koja svedoči o radu, izazovima i uspesima. Ova publikacija pruža uvid u projekte, rezultate i lične priče žena koje su, uz podršku Udruženja „Osvit”, promenile svoj život (<https://osvit.rs/dvadeset-godina-udruzenja-osvit-snaga-zajednistva-i-borbe-za-ravnopravnost/>).

Ovde ćemo izdvojiti neke aktivnosti „Osvita” iz prethodnog perioda.

Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava, 10. decembra, aktivistkinja Udruženja „Osvit” Zorica Saćipović govorila je na tribini pod nazivom „**Dečiji brakovi – naša realnost**”, koja je održana 9.12.2024. godine na Pravnom fakultetu, o uzrocima zastupljenosti ovog problema u romskim porodicama, posledicama i prevenciji. To je jedna od aktivnosti kojima „Osvit” senzibilizuje studente i studentkinje i profesore fakulteta da rade kao pružaoci pravne podrške i pomoći višestruko marginalizovanim kategorijama građanki.

Aktivistkinje „Osvita” su u periodu od septembra do decembra 2024. realizovale **informativno-edukativne radionice** na dve teme: 1. Šta je nasilje, oblici i ciklus nasilja i 2. Nadležnosti institucija za zaštitu od nasilja i diskriminacije u prevenciji dečjih brakova. Ove radionice su sprovedene u Nišu, Aleksincu, Vranju, Zaječaru i Kostolcu. Na njima je ukupno 100 Romkinja i devojčica osnaženo da prepozna sve vidove nasilja i da se upozna sa mehanizmima zaštite od nasilja.

U novembru i decembru 2024. godine u dva grada, Aleksincu i Požarevcu, realizovan je akreditovani seminar „**Podrška unapređenju položaja Romkinja**”. Seminar je okupio predstavnike različitih ustanova i institucija koji će, zahvaljujući edukaciji o posledicama predrasuda i stereotipa prema manjinama, upoznavanju sa istorijom, običajima i tradicijom Roma i Romkinja te sa položajem Romkinja u društvu i porodici, moći da pružaju kvalitetnije usluge u okviru svojih nadležnosti. Seminaru je prisustvovalo ukupno 27 predstavnika institucija.

„Osvit“ je 2024. godine akreditovao program obuke **„Zaustavimo dečije brakove“** čiji su ciljevi podizanje svesti o problemu dečijih brakova, informisanje o samoj pojavi i njenoj štetnosti te podizanje kompetencija stručnih radnika i saradnika u sistemu socijalne zaštite. Krajnji ciljevi su vođenje odgovarajuće evidencije, postupanje u situaciji rizika od dečijeg braka ili u okolnostima kada dečiji brak postoji, kao i rad na prevenciji dečijih brakova. Na taj način se teži razvoju podsticajne i bezbedne društvene sredine i ostvarivanju osnovnih prava višestruko marginalizovanih devojčica na zdravlje i zdravstvenu zaštitu, obrazovanje te slobodu od diskriminacije, nasilja i eksploatacije.

„Osvit“ je učestvovao i u izradi **Lokalnog akcionog plana grada Niša za inkluziju Roma i Romkinja** za period 2024. do 2026. godine, u koji su uneti svi predlozi „Osvita“ za mere i planirane aktivnosti u oblasti unapređenja položaja Romkinja, devojčica i prevenciju dečijih brakova. Niš je istaknut kao pozitivan primer u praksi jer se iz lokalnog budžeta godišnje izdvaja oko 15.000.000,00 RSD za realizaciju LAP-a. Najviše sredstava predviđeno je za stipendije srednjoškolicima i studentima, a to ima izuzetan značaj za dalju inkluziju mladih, kao i za nastavak školovanja, što je najdelotvorniji mehanizam za prevenciju dečijih brakova.

Kampanje **„Šesnaest dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama“** i **„Mesec romskog ženskog aktivizma“** aktivistkinje su obeležile zajedno sa saradnicima u pet gradova jugoistočne Srbije (Niš, Aleksinac, Vranje, Kostolac i Zaječar). U kampanjama je učestvovalo više od 20 aktivistkinja i volonterki u svakom gradu. Putem uličnih akcija, podelom informativnog materijala te objavama na društvenim mrežama i medijskim priložima poruke su stigle do preko 10.000 građana i građanki.

Hvala svim članicama, saradnicama, partnerima i prijateljima koji su bili deo naše priče i podržavali nas na ovom putu! Nastavljamo dalje – zajedno i jače!

Tokom meseca ženskog romskog aktivizma od 8. marta do 8. aprila, Romski ženski centar Bibija i Inicijativa romskih studentkinja u partnerstvu sa UNICEF sprovele su **lokale akcije za promociju obrazovanja i romskog aktivizma** u 10 gradova i opština: Bujanovac, Stara Pazova, Kostolac, Žabalj, Kruševac, Kragujevac, Zemun, Čurug, Bela Palanka, Novi Sad. Aktivnosti imaju za cilj jačanje ženskog romskog aktivizma kroz promovisanje obrazovanih Romkinja kao uzora devojčicama u riziku od stupanja u dečiji brak. Na taj način daje se doprinos osnaživanju devojčica da postanu samostalne, nastave školovanje i povećaju svoju konkurentnost na tržištu rada.

Aktivnosti su sprovedene u okviru projekta **„Podrška liderstvu i aktivizmu romskih devojčica i devojaka“**. Projekat se sprovodi kroz pažljivo dizajniran i impementiran program mentorstva za mlade romske aktivistkinje i realizaciju kampanja/lokalnih akcija na kraju ovog procesa. Sve te aktivnosti deo su većeg projekta „Zaustavimo nasilje – Ostvarimo ravnopravnost“, koji zajednički sprovode agencije UN-a u Srbiji, UNDP, UNFPA, UNICEF i UN Women u partnerstvu sa Vladom Republike Srbije, uz podršku Vlade Švedske.

Projekat je posebno usmeren na jačanje grupe koju čini 25 visokoobrazovanih Romkinja koje su pokazale motivaciju za aktivniju borbu protiv maloletničkih i ugovorenih brakova. Ova grupa radi sa romskom zajednicom na podizanju svesti o važnosti obrazovanja, dok sa druge strane razgovaraju sa roditeljima o tome koliko je maloletnički brak štetan za njihovu decu i koji je značaj produženog obrazovanja za zdravlje i dobrobit njihovih ćerki. Svojim ličnim primerima one ohrabruju druge mlade Romkinje da postanu svesne sopstvenih snaga i podrške kako bi završile školovanje uprkos preprekama i pritiscima. (<https://www.unicef.org/serbia/price/budi-uzor-budi-podrska>)

Ovaj informator je nastao u okviru projekta „Zaustavimo nasilje – Ostvarimo ravnopravnost“, koji zajednički sprovode agencije UN-a u Srbiji, UNDP, UNFPA, UNICEF i UN Women, u partnerstvu sa Vladom Republike Srbije, uz podršku Vlade Švedske.

Projektom se doprinosi stvaranju društva u kome su rodno zasnovana diskriminacija i nasilje neprihvatljivi, prava žena su zaštićena, a žene i muškarci ravnopravno učestvuju i doprinose svim sferama života.

Stavovi izneti u ovom informatoru predstavljaju stavove autora/ke i ne odražavaju nužno stavove Ujedinjenih nacija, navedenih agencija UN, Vlade Republike Srbije niti Vlade Švedske.